

САША Д. СТАНОЈЕВИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА ИСТОРИЈУ

СИНТЕЗА ПОЛИТИЧКЕ ИСТОРИЈЕ ВОЈВОДИНЕ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА

*(Саша Марковић, Од присаједињења до
прекрајања: Војводина у Краљевини СХС/
Југославији 1918–1941, Нови Сад: Архив
Војводине, 2020, 516 сџр.)*

Српска историографија богатија је за дело вредно пажње које у значајној мери доприноси потпунијем и прегледнијем упознавању са сложеним приликама на простору Војводине током постојања југословенске монархије. Ради јаснијег термилошког одређења аутор још на самом почетку кроз уводне напомене истиче да се термин Војводина и у ово доба употребљавао у континуитету. У културолошком и идентитетском погледу термин је био ослоњен на идеју Српског Војводства из 1848. године, због чега не чуди да се задржао и у политичком речнику из очигледне потребе да се о њој (Војводини) говори.

Монографија представља резултат вишегодишњег истраживања аутора и његове студиозне посвећености савременим историографским темама са простора северне српске покрајине. Подухват у стварању синтезе политичке историје међуратне Војводине није био лак задатак. Томе сведочи попис обрађених

¹ sasa.stanojevic@pr.ac.rs

Приказ је примљен 25. фебруара 2021, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 24. марта 2021.

архивских фондова из Рукописног одељења Матице српске, Историјског архива Града Новог Сада, Архива Војводине, Архива Југославије, Историјског архива Сомбора, коришћена грађа у виду објављених докумената и мемоарских дела, периодика, као и консултоване монографске публикације, чланци и расправе у вези с темом, а које је аутор пописао на чак 18 страна.

Овако широким захватом представљена је до сада јединствена политичка историја војвођанског простора, вешто укомпонована у одговарајуће целине на више од 500 страна. Након *Уводних напомена* (9–12), читаоцу је представљен својеврстан пролог под називом *Печаћ епохе и „српски фактор“* (13–17) у сврху ближег упознавања са специфичношћу прилика из прве половине 20. века.

Поглавље *Војводина и њена присаједињење и уједињење 1914–1918.* (18–111) даје неопходна разматрања о приликама везаним за Први светски рат и његову завршницу када долази до присаједињења овог простора Краљевини Србији и до формирања новонастале државе Јужних Словена. Сва поглавља аутор је изделио на уже целине, па је тако и овде дат осврт на недоглед аустроугарског пароксизма, предратна искушења политичког израза српског идентитета, на „ратни вихор“, присаједињење, организацију Велике народне скупштине, рад Народне управе и демисију.

Друго поглавље под називом *Војводина и њен парламентаризам Краљевине Срба, Хрватца и Словенаца 1918–1929.* (112–180) обухвата питања о стварању државе, приликама у Војводини, страначком животу Радикалне странке, уставној полемици и размимоилажењима, погледима на аграрну реформу и положају мањина, приступу Демократске странке, односу према мањинама и превирањима, амбицијама Хрватске сељачке странке и реаговањима, Војводини у страначком програму, изборној комбинаторици, расцепу и властољубивој склоности, као и о виђењу постигнутог.

Поглавље *Војводина и њен интегрално југословенство краља Александра I Карађорђевића 1929–1935.* (181–246) односи се на националне и државноправне основе шестојануарског режима, утицајима економске кризе на политичке прилике, развоју странке интегралног југословенства, интегралном југословенству у Војводини, страначким превирањима, обнови странчарења, опозиционим активностима, размаху страначких активности, Новосадској резолуцији и реакцијама страначких руководстава.

У делу *Војводина и њен парламентаризам 1935–1939.* (257–356) говори се о атентату на краља и кризи интегралног југословенства, обновљеним вишестраначким изборима, новој владају-

ћој странци – Југословенској радикалној заједници, војвођанској странци или покрету, реакцији на политичке и уставне идеје из Војводине, општинским изборима 1936. године, политичким упориштима војвођанског покрета, доминацији Југословенске радикалне заједнице, блоку Народног споразума као опозиционом одговору, одјеку у Војводини, комунистима у покушају прихватања парламентаризма и поразу унитаризма.

Даље је кроз поглавље *Војводина и Споразум Цвејковић-Мачек 1939–1941.* (357–393) предочен стратешки заокрет и одмеравање попустљивости, српска и хрватска концепција, карактер Споразума, његов одјек међу политичким странкама, реаговања у Војводини, гледишта правних стручњака и Српског културног клуба, као и тешкоће у спровођењу Споразума, док је у наредном поглављу *Политичке странке мањинских народа у Војводини* (394–438) представљено њихово присуство на ондашњој политичкој сцени и то у виду Буњевачко-шокачке странке, Словачке народне странке, Мађарске странке, Немачке странке и Румунске странке.

Поглавље *Прекрајање као епилог* (439–476) третира завршне историјске догађаје обрађене епохе у виду Априлског рата и распарчавања Краљевине Југославије. Закључна разматрања, у којима су сведени резултати истраживања и утисци аутора о међуратном политичком животу Војводине, предочена су, уз српски, још и на мађарском, немачком и словачком језику.

Основном тексту је на крају у виду прилога додат илустровани материјал који чине вешто одабране фотографије и документа (479–493), као и обиман списак коришћених извора и литературе (491–514).

Уз обиље заступљеног материјала се кроз зналачку критичку анализу садржаја и вешто постављену композицију дошло до дела које на јасан и прегледан начин дочарава бурне политичке прилике на простору Војводине кроз прву половину 20. века. Због тога монографија *Од присаједињења до прекрајања: Војводина у Краљевини СХС/Југославији 1918–1941.* представља важан историографски допринос који ће задовољити укусе и потребе не само научне, већ и шире заинтересоване јавности.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons

Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 |

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).